

YSO Saarnilehto Merja(YM)

13.02.2018

Asia

Komission kiertotalouspaketti 2018

Kokous

U/E/UTP-tunnus**Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu**

Komissio julkaisi kiertotalouden toisen ns. minipaketin 16.1.2018. Paketin keskeiset osat ovat tiedonannot EU:n muovistrategiasta, kemikaali-, tuote- ja jätelainsäädännön rajapintojen tarkastelusta sekä kiertotalouden seurantakehyksestä. Pakettiin kuuluu lisäksi ehdotus alusjätedirektiivin muuttamisesta, josta laaditaan valtioneuvoston U-kirjelmä.

5.3.2018 ympäristöneuvostossa kiertotalouspaketista käydään näkemysten vaihto ja kesäkuussa 2018 ympäristöneuvoston on tarkoitus hyväksyä siitä päätelmät. Mahdollisesti myös kilpailukykyneuvosto keskustelee paketista maaliskuussa.

Paketin aloitteet ovat osa vuonna 2015 julkaistua laajaa EU:n kiertotalouden toimintasuunnitelmaa.

Suomen kanta

Suomi pitää EU:n uutta kiertotalouspakettia tervetulleena ja katsoo, että EU:n muovistrategia samoin kuin materiaalien kierrätykseen ja niiden sisältämien haitallisten aineiden hallintaan liittyvä kemikaali-, tuote- ja jätelainsäädäntöjen keskinäisten yhteyksien (rajapintojen) tarkastelu ovat kiertotalouden vauhdittamisessa keskeisiä ja odotettuja aloitteita.

Suomi pitää tärkeänä muovijätteen ja -roskan aiheuttamien ongelmien hillintää, muovien uudelleenkäytön ja kierrätyksen tehostamista sekä nämä mahdollistavaa parempaa tuotesuunnittelua. Samalla on tärkeää vahvistaa toimia turvallisten ja kustannustehokkaiden kierrätysmarkkinoiden luomiseksi ja luoda edellytyksiä uusille innovaatioille ja investoinneille. Suomi korostaa mahdollisten korvaavien materiaalien roolia muoviongelman ratkaisussa ja pitää niihin liittyviä kehittämistoimia tervetulleena.

Merten roskaantumiskysymys ja siihen liittyvä kansainvälinen yhteistyö Itämeren alueella on niin ikään Suomelle erittäin tärkeä.

Suomi pitää EU:n muovistrategiaa tärkeänä aloitteena, mutta kuitenkin vasta ensivaiheen avauksena muoviongelman hillitsemisessä, mikä edellyttää jatkotoimia kansallisesti ja EU-tasolla.

Kemikaali-, tuote- ja jätelainsäädäntöjen tarkastelujen osalta Suomi pitää komission esittämiä kysymyksiä relevantteina ja hyvänä pohjana jatkokeskusteluille.

Suomi pitää kiertotalouden seuraamista tärkeänä. Olemassa olevan tilastoperustan yhtenäistäminen on edelleen haaste.

Pääasiallinen sisältö

Paketin keskeiset osat ovat EU:n muovistrategia (COM(2018) 28), tiedonanto kemikaali-, tuote- ja jätelainsäädännön rajapinnoista (COM(2018) 32) ja tiedonanto kiertotalouden seurantakehikosta (COM(2018) 29) sekä näiden yhteydessä annettu alusjätedirektiiviä koskeva muutosehdotus. Paketin yhteydessä komissio julkaisi myös kriittisiä raaka-aineita koskevan raportin sekä selvityksen oxohajoavista muoveista.

Lainsäädännön näkökulmasta paketti koskee kemikaali-, tuote- ja jäterajapintoja, mikromuoveja sekä muovipakkausjätettä. Paketti ei näiden osalta vielä sisällä varsinaisia säädösehdotuksia. Komissio valmistelee kuitenkin parhaillaan pakettiin sisältyvää lainsäädäntöehdotusta kertakäyttömuoveista, joka on määrä julkaista vielä loppukeväästä.

Lisäksi pakettiin sisältyy laaja joukko muita toimenpiteitä, mm. kampanja sidosryhmille vapaaehtoisten lupausten antamiseksi kierrätysmuovin käytön lisäämiseksi.

1. EU:n muovistrategia

EU:n muovistrategian tavoitteena on vähentää muovijätteen ja -roskan haitallisia vaikutuksia elämälle ja ympäristölle. Strategialla halutaan tehostaa muovin talteenottoa ja kierrätystä sekä tuotesuunnittelua, joka edistää muovituotteiden uudelleenkäyttöä ja kierrätystä. Samalla luodaan edellytyksiä uusille kiertotalouden innovaatioille ja investoinneille.

Strategian tavoitteena on myös riippuvuuden vähentäminen fossiilisista raaka-aineista (yli 90 %). Biopohjaiset materiaalit nousevatkin strategiassa esiin tärkeänä kehittämiskohteena.

Muovin maailmanlaajuinen tuotanto on 20-kertaistunut 1960-luvulta lähtien ja vuonna 2015 se oli 322 miljoonaa tonnia. Tuotannon

odotetaan kaksinkertaistuvan seuraavan 20 vuoden aikana. EU:ssa muovijätteen kierrätyspotentiaali on suurimmaksi osaksi hyödyntämättä:

- Alle 30 % EU:n alueella syntyvästä muovijätteestä kerätään kierrätystä varten.
- Kierrätysmuovin käyttö on vähäistä (6 % muovin käytön tarpeesta).
- EU-maiden muovijätteestä 31 % päätyi kaatopaikoille ja 39 % poltettavaksi.
- Suurin osa EU:n muovijätteestä on peräisin pakkauksista.

Suomessa orgaanisen jätteen kuten orgaanisten muovien sijoittaminen kaatopaikalle on kielletty.

Muovistrategian keskeisiä, lainsäädäntöön liittyviä toimia ovat:

- Mikromuovien käytön rajoittaminen tuotteissa, mm. kosmetiikassa (REACH:in kautta)
- Markkinoille saatettavien muovipakkausten uudelleenkäytettävyyden ja kierrätettävyyden varmistaminen vuoteen 2030 mennessä (pakkaus- ja pakkausjätedirektiivin uudistaminen)
- Kertakäyttömuoveja koskeva lainsäädäntöaloite
- Satamien vastaanottojärjestelyjen tehostaminen alusjätteille (alusjätedirektiivi)
- Kemikaali-, jäte- ja tuotelainsäädännön rajapintatarkastelun mahdolliset jatkotoimet; mm. haitallisten aineiden jäljitettävyyden parantaminen

Muita strategiassa esitettyjä EU-tason toimia ovat mm.:

- laatustandardien kehittäminen lajitellulle muovijätteelle ja kierrätetyille muoville
- meriroskan seurannan parantaminen, tuki meriroskaa vähentävien kansallisten ohjelmien ja toimien toteuttamiseen
- harmonisoidut määritelmät ja merkintävaatimukset kompostoituville ja biohajoaville muoveille
- oxo-hajoavien muovien käytön rajoittaminen
- toimet muovia sisältävien autonrenkaiden, tekstiilien jne. kulumisen aiheuttamien päästöjen vähentämiseksi (minimivaatimuksia tuotesuunnittelulle, merkinnät jne.)
- mikromuovien poiston talteenoton tehostaminen jätevesistä (EU:n jätevesidirektiivi)
- strateginen muovien innovaatioagenda (2018), Horisonttiin 100 milj. lisää (2020 saakka)
- vaihtoehtoisia materiaaleja koskeva kehitystyön tuki elinkaariarvioinneilla, ml. biomassa

2. Kemikaali-, tuote- ja jätelainsäädännön rajapintojen tarkastelu

Kemikaali-, tuote- ja jätelainsäädäntöjen yhteensovittaminen on kiertotalouden ydintä. Se kytkeytyy suoraan EU:n kiertotalouden toimintaohjelman (2015) päätavoitteisiin, joita ovat (1) kiertotalouden

mahdollistaminen ja sekundaaristen materiaalien parempi käyttö sekä (2) huolta aiheuttavien aineiden poistaminen, ja milloin se ei ole mahdollista, niiden vähentäminen sekä niiden tunnistamisen parantaminen.

Tiedonannon teemoina ovat haitallisten aineiden jäljitettävyyden, huolta aiheuttavien aineiden kierrätysmateriaaleissa ja tähän liittyvät kilpailukykykänäkökohdat, ei-enää-jätettä -tulkinnan (End-of-Waste) ja toimeenpanon harmonisointi sekä haitallisten aineiden ja vaarallisten jätteiden luokitusten parempi yhteensovittaminen.

Tiedonannon liitteenä olevassa komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa esitetään yksityiskohtainen analyysi oikeudellisista ja teknisistä haasteista sekä ehdotetaan ratkaisuvaihtoehtoja.

Komission suunnitelmissa on käynnistää vuoden 2019 loppuun mennessä seuraavat toimet:

- käynnistää selvityshankkeita informaation välitysjärjestelmistä ja haitallisten aineiden jäljitystekniikoista, jonka avulla tiedonkulku jätteiden sisältämistä huolta aiheuttavista aineista jätettä hyödyntäville laitoksille saakka voitaisiin varmistaa
- kehittää erityinen päätöksentekomenettely koskien huolta aiheuttavia aineita sisältävien jätteiden kierrätettävyyttä ja hyödynnettävyyttä (mahd. erillinen kohtelu uusiomateriaaleille)
- laatia ohjeita kierrätyksen tueksi sekä tehostaa valvontaa
- EU:n laajuinen tietokanta ei-enää-jätettä ja sivutuotteita koskevista kriteereistä
- yhteiset menettelytavat huolta aiheuttavia aineita sisältävien jätteiden luokitukseen (suhde kemikaaliluokitukseen)

Komissio pyytää eri tahoja keskustelemaan tiedonannossa tunnistetuista haasteista ja ottamaan niihin kantaa, jotta voidaan luoda polut todelliseen kiertotalouteen. Komissio järjestää rajapintoja koskevan julkisen kuulemisen maaliskuussa 2018.

Komissio tarkastelee tiedonannossaan neljää suurta ongelmaa ja esittää niihin liittyen kysymyksiä ongelmien ratkaisusta ja ilmoittaa toimet, jotka komissio käynnistää jo tässä vaiheessa.

Teema 1: Jätteen käsittelijöillä ja uudelleen käyttäjillä ei ole käytettävissä tietoja huolta aiheuttavista aineista.

Kysymys: Mitä lisäarvoa pakollinen informaation välitysjärjestelmä tuottaisi ja kuinka EU:hun tuotuja tuotteita tulisi tällaisessa järjestelmässä kohdella?

Teema 2: Jätteet sisältävät aineita, joiden käyttö on nykyisen EU-lainsäädännön mukaan kielletty.

Kysymys: Miten parhaiten voitaisiin varmistaa jätteen hyötykäyttö ja samalla varmistaa, että huolta aiheuttavia aineita kierrätetään materiaaleissa, joissa se voidaan tehdä turvallisesti?

Kysymys: Voidaanko hyväksyä uusiomateriaaleissa sellaisten aineiden käyttö, joiden käyttö ei ole uusissa tuotteissa sallittu, ja jos kyllä, millä edellytyksillä tämä sallittaisiin?

Teema 3: Ei-enää-jätettä säännösten harmonisoimattomuus aiheuttaa epävarmuutta siitä, milloin jäte lakkaa olemasta jäte.

Kysymys: Mille jätevirroille tulisi kehittää nykyistä harmonisoidumpia ei-enää-jätettä säännöksiä ja miten?

Teema 4: Ristiriidat jätteen ja kemikaalin luokittelussa vaaralliseksi.

Kysymys: Tulisiko jätteet luokitella vaarallisiksi samojen sääntöjen mukaisesti kuin kemikaalit?

3. Tiedonanto kiertotalouden seurantakehyksestä

Osana nyt julkiasemaansa kiertotalouspakettia komissio otti käyttöön myös seurantamittariston, jota koskevan tietopohjan Eurostat on niin ikään juuri julkaissut verkkosivuillaan. Koska mittaristolle asetettu vaatimus sisältää vain olemassa olevia mittareita, ei komissio aio täydentää sitä uusilla mittareilla lähivuosina, vaikka kehittämistyötä uusista mittareista voidaan jäsenmaissa ja Eurostatissakin käynnistää.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa-

-

Kansallinen valmistelu

(EU23) Ympäristöjaoston virkamieskokoonpanon kirjallinen menettely
7.-12.2.2018

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM (2018) 28

COM (2018) 32

COM (2018) 29

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

YM, Merja Saarnilehto, merja.saarnilehto@ym.fi

EUTORI-tunnus

EU/2018/0542, EU/2018/0543, EU/2018/0544

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
